

Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejas sanāksme
Skolas ielā 28, 2.korp. 3.stāva zālē

PROTOKOLS Nr. 12

Rīgā,

2013.gada 17.jūnijs, plkst. 14:00

Sēdi vada:

Ingus Alliks, Labklājības ministrijas (LM) valsts sekretāra vietnieks, Dzimumu līdztiesības komitejas (Komiteja) vadītājs.

Sēdē piedalās:

Agnese Gaile, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte;

Maija Brunava, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Budžeta un finanšu departamenta Budžeta nodaļa, finanšu analītiķis;

Ilze Slokenberga, Zemkopības ministrijas (ZM) Stratēģijas analīzes nodaļas vadītāja vietiece;

Gundega Krastiņa – Satiksmes ministrijas (SM) Finanšu un attīstības plānošanas departamenta vecākā referente;

Natālija Freimane, MK pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību organizācijās biroja juriste;

Līvija Marcinkēviča, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētāja vietiece;

Annele Tetere, biedrība „Resursu centrs sievietēm „Marta”

Edīte Kalniņa, Latvijas Dzimumu līdztiesības apvienības (LDzLA) valdes priekšsēdētāja, Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju tīkls;

Gunārs Upītis, Aizsardzības ministrijas Personāla attīstības departamenta direktora vietnieks - Valsts sekretāra vietnieces administratīvajos un juridiskajos jautājumos Ilonas Dreģes vietā.

Inta Poudžiunas, nodibinājuma „Talsu novada krīžu centrs” psiholoģe;

Jānis Ušpelis, Ekonomikas ministrijas (EM) Tautsaimniecības strukturpolitikas departamenta vecākais referents;

Šarlote Bērziņa, Tiesībsarga (TS) biroja juriste;

Evija Papule, Izglītības un Zinātas ministrijas (IZM) Valsts sekretāra vietiece – Izglītības departamenta direktore;

Liveta Sprūde, Izglītības un Zinātas ministrijas (IZM) Izglītības departamenta vecākā referente;

Inga Birzniece, Veselības ministrijas (VM) Sabiedrības veselības departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vadītāja;

Ineta Upeniece, Valsts izglītības satura centra (VISC) Vispārējās izglītības satura nodrošinājuma nodaļas vadītāja vietiece;

Pēteris Leiškalns, Latvijas darba devēju konfederācijas (LDDK) Sociālās drošības un veselības aizsardzības eksperts;

Sandris Rāgs – Tieslietu ministrijas (TM) Civiltiesību departamenta Vispārējo civiltiesību nodaļas vadītāja p.i.;

Daina Mežeca - Ziemeļu Ministru padomes (ZMP) biroja Latvijā padomniece;
Solvita Vēvere, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta direktore;
Laila Balga, Sieviešu tiesību institūta pārstāve;
Maiga Dzērvīte, Jauno pensionāru biedrība.

Pieaicinātie dalībnieki:

Evija Papule, Izglītības un Zinātnes ministrijas (IZM) Valsts sekretāra vietniece – Izglītības departamenta direktore;
Liveta Sprūde, Izglītības un Zinātnes ministrijas (IZM) Izglītības departamenta vecākā referente;
Dace Kavasa, neatkarīga eksperte, Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta ekspertu foruma pārstāve;
Lidija Spārīte, Centrālās statistikas pārvaldes Dzīves līmeņa statistikas daļas vadītāja.
Diāna Jakaite, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta direktore.

Sēdē nepiedalās:

Inese Kurzemiece - Latvijas Lauku sieviešu apvienība (LLSA);
Iluta Lāce - biedrības „Resursu centrs sievietēm „Marta”” (RCS „Marta”) vadītāja;
Alise Zālīte, - Ārlietu ministrijas (AM) Humanitāro jautājumu nodaļa;
Līga Lejiņa - Izglītības un zinātnes ministrijas, Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta direktore;
Silvija Simfa, Latvijas pašvaldību savienība.

Sēdi protokolē: Lauma Rozīte-Torpe, Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā referente.

Darba kārtība

I.Alliks atklāj sanāksmi un aicina sanāksmes dalībniekus akceptēt darba kārtību, vienlaikus informējot, ka 2 stundu laikā jāizskata 6 darba kārtības jautājumi.

1. Grozījumi rīkojumā par Komitejas sastāvu.
2. Dzimumu līdztiesības komitejas ad hoc darba grupas priekšlikumu projekts sieviešu un vīriešu skaita līdzsvarošanai un dzimumu līdztiesības aspektu integrēšanai izglītības jomā.
3. Eiropas dzimumu līdztiesības institūta izstrādā dzimumu līdztiesības indeksa un tā rezultātu prezentācija.
4. Aktualitātes saistībā ar Eiropas Komisijas Vienlīdzīgu iespēju starp vīriešiem un sievietēm padomdevēju komitejas darbu un EK aktualitātēm dzimumu līdztiesības jomā.
5. Citi jautājumi

E.Kalniņa ierosina pie citiem jautājumiem apspriest iespēju vienoties par nākamo sanāksmju darba laiku.

1. Grozījumi rīkojumā par Komitejas sastāvu (I.Alliks).

I.Alliks informē par rīkojumu par grozījumiem Komitejas sastāvā.

Nolemj:

Informāciju pieņemt zināšanai.

2. Dzimumu līdztiesības komitejas ad hoc darba grupas priekšlikumu projekts sieviešu un vīriešu skaita līdzsvarošanai un dzimumu līdztiesības aspektu integrēšanai izglītības jomā (A.Gaile).

A.Gaile informē, ka lēmums par rekomendāciju izstrādi izglītības jomā tika pieņemts 2012.g 19.jūnija Komitejas sēdē, kad Komiteja nolēma, ka izglītības joma būs tā joma, ar kuru būtu jāšāk rekomendāciju izstrāde, ar mērķi mazināt sieviešu un vīriešu darba samaksas atšķirības. Uz brīvprātības principa tika izveidota neformāla darba grupa no Komitejas locekļiem (LM, EM, VARAM, IZM, LBAS, LDDK, ZMP, biedrība „Marta”), pieaicinot Valsts izglītības satura centru.

Darba grupas izstrādātais rekomendāciju projekts tiek prezentēts Komitejā, lai Komitejas locekļi lemtu par tā tālāku virzību.

Rekomendāciju pamats ir Ministru Kabineta apstiprinātā Dzimumu līdztiesības plāna 3.rīcības virziena „Sieviešu un vīriešu ekonomiskās neatkarības un vienlīdzības iespēju veicināšana darba tirgū” 3.4.punkta „Mazināt darba samaksas atšķirības starp vīriešiem un sievietēm” vienu no tiešās darbības rezultātiem – izstrādātas rekomendācijas vīriešu un sieviešu skaita līdzsvarošanai segregētākajās nozarēs. Lai priekšlikumi būtu reāli un praktiski izmantojami, darba grupa ir vienojusies, ka priekšlikumi tiks sagatavoti īstenošanai līdz 2020.gadam.

A.Gaile informē, ka rekomendācijas ir strukturētas, ievērojot dokumenta kopējo struktūru. Rekomendāciju projektā ir vispārējs situācijas apraksts un konteksts, kāpēc šāds dokuments tapis un atsevišķi apskatīts katrs izglītības līmenis.

M.Dzērvīte vērš uzmanību uz nepieciešamību precizēt statistikas datus, kas izmantoti rekomendāciju projektā. Vienlaikus M.Dzērvīte pauž bažas, ka rekomendāciju projektā izmantotie pētījumi ir salīdzinoši seni – 2005. un 2006.g. veikti, vēršot uzmanību pēc nepieciešamības veikt jaunus pētījumus. A.Gaile informē, ka uz šo problēmu norādīts arī rekomendāciju projektā un vienā no rekomendācijām par nepieciešamību veikt sistemātisku situācijas novērtējumu dzimumu līdztiesības jomā. Vienlaikus A.Gaile norāda, ka rekomendāciju projektā izmantoti Eiropas Komisijas un citu starptautisku organizāciju un institūciju veikti pētījumi, kuros pieejama informācija arī par Latvijas situāciju. E.Kalniņa piebilst, ka no akadēmiskā viedokļa ir vēlams, lai pētījumi būtu pēdējos 5-6 gados veikti, taču, ja tādu trūkst, tad der arī visu iepriekšējo gadu pētījumi.

LDDK komentē 3.rekomendāciju par izdienas pensijām, norādot, ka LV ir daudz profesiju, kuras pretendē uz izdienas pensijām, tāpēc, vai šāds priekšlikums netiks uzreiz noraidīts. I.Alliks norāda, ka Komitejā vienviet tiek pārstāvētas gan nozaru ministriju, gan Komitejas atšķirīgās intereses, tāpēc diskusija par šo jautājumu varētu notikt jebkurā gadījumā. IZM piebilst, ka jautājumā par izdienas pensiju piešķiršanu IZM ir 3 mērķgrupas: speciālā izglītības pedagogi, sporta skolotāji un pirmsskolas izglītības pedagogi. IZM arī duāli skatās uz izdienas pensijām, bet vienlaikus izdienas pensiju piešķiršana ir veids, kā jauniem

cilvēkiem iegūt darbavietas. I.Alliks piebilst, ka jebkurā gadījumā izdienas pensijas izglītības darbiniekiem nebūs koncepcijā par izdienas pensijām, kas 1.oktobrī tiks iesniegtas Valdībai. IZM aicina mīkstināt rekomendācijas formu.

M.Dzērvīte jautā par rekomendāciju projekta adresātu. I.Alliks norāda, ka Komiteja ir padomdevēju Komiteja un līdz ar to nebūtu jānošķir rekomendāciju adresāts, bet, ja Komiteja lemj par rekomendāciju tālāku virzīšanu, tad adresēt tās ministrijām, sociālajiem partneriem, Saeimas atbilstošajām komisijām u.c. I.Alliks piebilst, ka LV situācija nav unikāla, darba samaksas atšķirības un profesiju segregācija pastāv arī citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kurās tiek izstrādātas līdzīgas rekomendācijas un īstenotas darbības situācijas uzlabošanai. Rekomendācijas ir tikai veids, kādā mēģināt panākt situācijas uzlabošanu un iespējams panākt zināmu progresu.

ZM norāda, ka lielākā daļa rekomendāciju atdursies pret resursu trūkumu. I.Alliks piekrīt, ka līdzīgi ir citās jomās. I.Alliks piebilst, ka saistībā ar rekomendācijām pedagogu atalgojums ir svarīgs faktors, bet vienlīdz svarīgi ir mainīt sabiedrībā valdošos stereotipus.

I.Poudžiunas aicina pievērst uzmanību gan resursu pārdalei, gan informatīvo kampaņu īstenošanai, ar kuru palīdzību pedagogu prestižu celt.

ZM un VARAM aicina nedaudz mainīt dokumenta struktūru un pie katra izglītības līmeņa pievienot rekomendācijas, lai izvairītos no rekomendāciju pārprašanas. Vienlaikus visas rekomendācijas atstāt arī dokumenta nobeigumā.

Komitejā tiek nolemts, ka līdz piektdienai, 21.jūnijam Komitejas locekļi sniedz konkrētus priekšlikumus par nepieciešamajiem precizējumiem rekomendāciju sadaļā, ja tādas ir, un pēc dokumenta aktualizēšanas elektroniski tiks lemts par tā tālāku virzību.

Nolemj:

Līdz 21.jūnijam Komitejas locekļiem iesniegt redakcionālas korekcijas/precizējumus rekomendāciju projektam, lai pēc dokumenta aktualizēšanas to nosūtītu Komitejas locekļiem apstiprināšanai.

3. Eiropas dzimumu līdztiesības institūta izstrādā dzimumu līdztiesības indeksa un tā rezultātu prezentācija (D.Kavasa, neatkarīga eksperte EIGE ekspertu foruma pārstāve).

Š.g. 13.jūnijā tika prezentēts indekss, kura tapšanā D.Kavasa nepiedalījās, tāpēc var pastāstīt tikai par sākotnējiem rezultātiem.

Eiropas Savienības dalībvalstīs ir dažādi priekšstati par esošajām nepilnībām dzimumu līdztiesības jomā un atšķirīga politiskā griba tos novērst. Tādējādi ir nepieciešamība Eiropas Savienībā izveidot kopīgu sistēmu, kā novērtēt un vienlaikus salīdzināt situāciju dzimumu līdztiesības jomā dažādās Eiropas Savienības (turpmāk - ES) valstīs.

Līdzšinējie dzimumu līdztiesības indeksi, kas noteikti pasaules līmenī, nav paredzēti tikai Eiropai raksturīgajam kontekstam un problēmām. Šis indekss, pie kura darbs ilga 3 gadus, ir pirmais specifiski ES kontekstam izveidotais indekss dzimumu līdztiesības novērtēšanai.

Indekss dod zinātniski pamatotus, akadēmiski, matemātiski un ekonomiski izsvērtus datus, kas tiek skatīti kopumā. Tas mēra, cik tālu ES-27 ir līdz dzimumu līdztiesības sasniegšanai par pamatu ņemot vīriešu un sievietes atšķirīgās situācijas. Rādītāji apkopoti skalā no 1 līdz 100, (kur 1 nozīmē, ka nav dzimumu līdztiesība un 100 ir sasniegta pilnīga dzimumu līdztiesība).

Indekss tiek izteikts kā dzimumu plaisa, atšķirības (*gender gap*), salīdzinot sieviešu un vīriešu sasniegumus/situācijas katrā no jomām. Šīs metodes dēļ nav iespējams noteikt dzimumu griezumam un, kurš dzimums prevalē, indekss ir uz dzimumu līdztiesību kopumā, nevis par kādu konkrētu dzimumu, (izņemot vardarbības jomā). Zems līdztiesības rādītājs var liecināt ne tikai par sieviešu nevēlamāku/sliktāku situāciju, bet arī par nepieciešamību veicināt vīriešu situācijas uzlabošanu. Tādējādi ir jāanalizē atsevišķās apakšjomas un to indikatori. Indekss sastāv no sešām jomām/daļām, un tās ir - darbs, ienākumi (nauda), zināšanas, laiks, vara un veselība. ES vidējais rādītājs dzimumu līdztiesības jomā ir 54 punkti.

Visaugstākie sieviešu un vīriešu līdztiesības rādītāji ir Ziemeļvalstīs - Zviedrijā (74,3), Somijā (73,4) un Dānijā (73,6), kā arī Nīderlandē (69,7) un Lielbritānijā (60,4). Zemākie – Rumānijā (35,3) un Bulgārijā (37). Latvijā tas ir zemāks nekā ES vidējais – 44,4, Igaunijā 50,0 un Lietuvā 43,6.

ES līmenī vislielākās atšķirības starp vīriešiem un sievietēm ir varas jomā, kur dzimumu līdztiesības rādītājs ir vien 38. Šī ir vienīgā joma, kur Latvijas rādītājs ir augstāks par ES vidējo – 38,6. Otra joma ar visaugstākajām atšķirībām starp vīriešiem un sievietēm ir laika joma. Šī ir joma, kurā tiek analizēti rādītāji par laiku, kas tiek veltīts bērnu un citu ģimenes locekļu aprūpei, māsaimniecības pienākumu veikšanai, brīvprātīgajam darbam un citām brīvā laika aktivitātēm. Vidējais dzimumu līdztiesības rādītājs šajā jomā ES ir 38,8. Latvijā - 35,2. Vislabākā situācija dzimumu līdztiesības jomā ES ir veselības jomā – 90,1. Latvijai starp visām ES dalībvalstīm ir zemākais rādītājs – 77,1, kas būtiski atpaliek no ES vidējā – 90,1.

Vardarbība vienīgā joma, kur nemēra plaisu – tur rādītājam būtu jābūt 0, ka nav vardarbības.

E.Kalniņas norāda, ka vardarbības jomai, kas nav iekļauta pamata indeksā, būtu nepieciešams pievērst vēl lielāka uzmanība, lai vispār varētu salīdzināt.

L.Spārīte informē, ka šogad bija paredzēts veikt vardarbības apsekojumu, kas notiktu pirmo reizi 50 gados, bet Eiropas Parlaments neapstiprināja finansējuma piešķiršanu.

Nolemj:

Informāciju pieņemt zināšanai.

4. Aktualitātes saistībā ar Eiropas Komisijas Vienlīdzīgu iespēju starp vīriešiem un sievietēm padomdevēju komitejas darbu un EK aktualitātēm dzimumu līdztiesības jomā (E.Kalniņa, Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls).

E.Kalniņa informē, ka Eiropas Komisijas Vienlīdzīgu iespēju starp vīriešiem un sievietēm padomdevēju komiteja patlaban izstrādā viedokli par diviem dokumentiem, no kuriem viens ir par ES iniciatīvu par sieviešu dzimumorgānu kropļošanu. LV gan ir viena no valstīm, kurā tas nav aktuāls, bet ES kopumā ir 13 valstis, kurā šis jautājums ir aktuāls. Otrs jautājums, kur arī top viedoklis, ir pensiju atšķirības starp sievietēm un vīriešiem. Komisija publicējusi apjomīgu pētījumu par pensiju atšķirībām starp sievietēm un vīriešiem un līdz ar to dzimumu nelīdztiesības mazināšana pensijās varētu būt Komisijas uzmanības centrā. Nevienlīdzīgās situācijas pensijās aspekti varētu tikt iekļauti Eiropas Komisijas specifiskajās rekomendācijās dalībvalstīm un, iespējams, tiks prasīts LV viedoklis par labo praksi vai iespējam situāciju uzlabot. Latvijā ir trešā zemākā pensiju atšķirība starp sievietēm un vīriešiem ES, kur vidēji sievietes saņem par 39% zemāku pensiju, savukārt Latvijā par 9% mazāku pensiju. I.Alliks piebilst, ka LV salīdzinoši labākos rādītājus var

skaidrot ar to, ka LV pensiju sistēmā ir veidota uz solidaritātes nevis tikai caur paaudzēm, bet dzimumiem principi. Turklāt, LV ir sievietēm un vīriešiem ir vienāds pensionēšanās vecums.

E.Kalniņa informē, ka ES programmas „Progress” sadaļas „Dzimumu līdztiesība” ietvaros izsludināts atvērtais projektu konkurss „Atbalsts pilsoniskai sabiedrībai un citām ieinteresētām pusēm ar mērķi veicināt sieviešu un vīriešu līdztiesību”. Projektu konkursa tēmas ir „sieviešu un vīriešu darba samaksas atšķirības” un „sieviešu un vīriešu līdztiesības nodrošināšana ekonomisko lēmumu pieņemšanas procesos”.

Tāpat E.Kalniņa informē, ka 2014.gads būs Eiropas gads darba un privātās dzīves saskaņošanai – to Komiteja varētu ņemt vērā plānojot pasākumus.

Tāpat saistībā ar Pekinas Rīcības platformas novērtēšanu katra Prezidentūra izstrādā ziņojumu par dzimumu līdztiesības situāciju kādā no Pekinas Rīcības platformas jomām un Lietuvas prezidentūra izvēlējusies veikt izvērtējumu par dzimumu līdztiesības institucionālo mehānismu.

Nolemj:

Informāciju pieņemt zināšanai.

---

5. Citi jautājumi

5.1. Komitejas viedoklis par diviem likumprojektiem – „Grozījumi Seksuālās un reproduktīvās veselības likumā” un „Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā”.

Eiropas sieviešu lobijam būs jāizsaka viedoklis par grozījumiem seksuālās un reproduktīvās veselības jomā. E.Kalniņa jautā, vai nevajadzētu veidot darba grupu vai rakstiski formulēt Komitejas viedokli. I.Alliks norāda, ka šobrīd nav pamata viedokli gatavot, jo šobrīd vēl konkrēts likuma grozījumu priekšlikums, izņemot diskusijas Saeimas Budžeta un nodokļu komisijas Demogrāfijas lietu apakškomisijā.

Attiecībā uz Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu, E.Kalniņa izsaka priekšlikumu Komitejai paust viedokli, kas varētu palīdzēt pārliecināt lēmumu pieņēmējus sākt pakalpojuma īstenošanu no 2014.g. 1.janvāra nevis no 2015.gada 1.janvārā, kā tas ir noteikts šobrīd.

I.Alliks neredz iespēju, ka pakalpojums varētu stāties spēkā ātrāk kā 2015.g., jo prioritātes ir daudz, kā, piemēram, personu ar invaliditāti atbalsta palielināšana, potenciālā pensiju indeksācija, demogrāfijas pabalsti u.c. Vienlaikus Komitejas viedoklis var tikt gatavots.

D.Jakaite piebilst, ka attiecībā uz pakalpojumu par vardarbības veicējiem šobrīd jau notiek pilotprojekts, kura ietvaros notiek rehabilitācija. 2015.g. ir izdevīgs, jo pilotprojekts vēl ir tikai īstenošanas procesā un pēc tā būs iespējams izvērtēt pakalpojuma iespējamus trūkumus un labot tos. Vienlaikus LM pastāv uz to, ka 2015.g. pakalpojumam noteikti jābūt.

I.Poudžiunas informē, ka Talsu krīžu centrā pilnībā izstrādāta programma, kādam būtu jābūt pakalpojumam vardarbības upuru rehabilitācijai, lai būtu mazāks atkārtotas vardarbības risks. Līdzīga programma ir izstrādāta Allažu krīžu centrā. Lai šo pakalpojumu ieviestu, nepieciešams tikai finansējums speciālistu atalgojumam. I.Alliks norāda, ka ļoti daudzos jautājumos finansējums nepieciešams tikai speciālistu atalgojumam un lēmumu

pieņēmējiem būs jālemj par katru latu un santīmu, ņemot vērā, ka pieprasījums ir uz pusmiljardu.

I.Poudžiunas ierosina izveidot darba grupu ar mērķi aprēķināt, cik lieli resursi būtu nepieciešami šādam pilotprojektam upuru rehabilitācijai, arī gadījumā, ja finansējums netiks piešķirts.

Vienlaikus I.Poudžiunas runā par 22.maija apvienoto Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu, kā arī Izglītības komisijas sēdi, kurā uzstājās psihoterapeite Indra Tretjakova, kura ir I.Poudžiunas vadītās Latvijas Psihoorganiskās psihoanalīzes biedrības locekle. I.Poudžiunas atvainojas par maldinošu publisko prezentāciju, ko prezentēja šī psihoterapeite, jo prezentācija neatbilda profesionālajiem standartiem un nesakrīt ar zinātniskajām nostādnēm. I.Poudžiunas informē, ka viedoklis par maldinošo prezentāciju tiks izskatīts Latvijas Psihoterapeitu biedrības Ētikas komisijas sēdē un tiks nosūtīts Saeimas komisijām.

5.2. E.Kalniņa izteic piedāvājumu mainīt Komitejas sanāksmju darba laiku uz vēlāku pēcpusdienu, pēc 17:00. I.Alliks norāda, ka, kamēr valsts pārvaldes darba laiks nemainīsies, Komitejas sēdes vēlāk nebūs iespējams ieplānot.

5.3. M.Brunava (VARAM) norāda, ka jau šobrīd ir notikušas izmaiņas saistībā ar viņas amatu un nav skaidrs, vai viņa vēl joprojām būs deleģētā ministrijas pārstāve Komitejā.

Nolemj:

E.Kalniņa sagatavos Komitejas viedokli par grozījumiem Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā, kas elektroniski tiks izsūtīts Komitejas locekļiem.

Sēdi beidz plkst.16:10

Komitejas priekšsēdētājs

I.Alliks

Protokolēja

L.Rozīte-Torpe